

ORIZONT

REVISTĂ A UNIUNII
SCRIITORILOR DIN
ROMÂNIA

SERIE NOUĂ, 32 PAGINI

IUNIE 2021

NR. 6 (1670)

ANUL XXXIII

1 LEU

6

Revistă finanțată cu sprijinul Ministerului Culturii

www.revistaorizont.ro

Paul Eugen Banciu

Cristina Chevereșan

Ramona Băluțescu

Ioan T. Morar

TIMIȘOARA SCRIE, ROMÂNIA CITEȘTE

**LA UVT,
CULTURA
E CAPITALĂ**

Mă doare și firul de iarbă

Marian ODANGIU

Un pseudoeptolar cu puternice tușe elegiace, câteva mici proze suprarrealiste, un șir de panseuri tăioase, sonete și poezii cu aură baladescă, poeme scurte în maniera lui Ion Pilat și un număr consistent de texte ce reproduc intimele aventuri ale eului "prin viața de afară" și, mai ales, prin cea lăuntrică, inepuizabilă, infinită, alcătuiesc cea mai recentă prezență editorială a lui Ioan Moldovan*. Prin titlul său, *Viața fără lume*, volumul se situează în simetrie cu acela de debut, *Viața fără nume* (1980), sugerând - dacă nu încheierea unui anotimp al creației - cel puțin un moment de răscruce. Un salt de la *trăirea anonimului la ființarea în singurătate* care cuprinde, ca într-o paranteză, întreaga creație a scriitorului. Sugestia este că pandemia, care i-a lăsat pe mulți "fără lume" sau, în orice caz, fie și temporar, în afara realității cotidiene, i-a impus autorului recalibrarea energiilor și capacităților lirice, în împrejurările nefaste ale reclusiunii forțate, redescoperirea/revalorificarea *normalității* strict personale (*starea de poezie*), singura capabilă să mențină, la cote maxime, viața de fiecare zi a poetului.

Oricum, o formă sigură și verificată de supraviețuire, deopotrivă în fața agresiunilor exterioare, dar și a semnelor nevolniciei adusă de trecerea anilor. O supraviețuire a cărei unică și stenică bucurie este aceea de a fi (încă) viu, de a *viețui* cu și dincolo de toate: "Mi-aș dori doar atât: pe fumul vălurind deocheat/ Să pot, ca pe o ultimă filă, cu cenușa-mi să scriu/ Că, de fapt, am ajuns, că sunt acasă, că-s viu" (*acasă*) sau: "Scriu rânduri, beau vin, sunt viu/ Scriu alte rânduri, mai beau, sunt viu" (*prostioare*).

Principala sursă a *melancolizării de ființă* este, firește, *timpul*, iremediabila lui trecere: când în jur se

desparte de ceea ce *este și va fi mereu*: "În ultima vreme - și mereu e ultima vreme -/ mă ocup cu îngroparea: mamă-tată-frate-veri-unchi// Să vedem cine urmează// Mă pregătesc și eu/ Nu-mi tresare sprânceana/ N-am vreun rictus/ Sunt groparul averilor tribale" (*gropar*); sau: "Oriunde m-ascund moartea părintește/ Îmi trimite vorbă să pornesc spre insulă// O insulă pe care niciodată n-am văzut-o/ Și dacă aș fi văzut-o/ tot atât de muzicală va fi aria Dânzei/ Acoperind toate vocile" (*aria Dânzei*); ori: "sunt resemnat/ sunt mortul ioan urmașul/ pe linie directă/ a viului ioan" (*un boet care nu se leagă*).

Personaj ficțional, cu o consistență fragilă, difuză, incertă, ce asociază eternul feminin cu trecutele mari iubiri și cu identitatea celui *ceva ce există dincolo, Dânsa* este, în fond, eroina lirică din *Viața fără lume*. Ea întrupează imaginea neclară a apropierei de sfârșit, ei îi sunt consacrate dubitațiile, incertitudinile reflexive și interogațiile poetului, și tot ei, pseudoeptolele care încep invariabil cu aceeași formulă de adresare - *Dragă* - și care exprimă, cu deplină autoironie, toate trăirile izvorâte din *singurătatea sa ofensatoare*: "Nu mă întorc să văd, dar știu că ești bătrâna mea doică, ori colega de liceu/ și de bancă/ ori poate chiar Împărăteasa/ ori Nu/ aducând aici pe terasă întrupări contemporane, precum tinerele la urdinișul/ sălii de fitness -/ orice va fi însemnând asta/ Nu știu dacă mai am timp: Femeia de Serviciu a Curții Noastre mă anunță/ conspirativ/ că sunt și eu una dintre țintele acestui dictator automatic cu ochelari de/ distanță/ că nu mai pășuiește pe nimeni" (*Dragă*).

Consecvent unei stilistici inconfundabile și manipulând cu aceeași dexteritate registre lirice tot mai unitare de la o carte la alta, Ioan Moldovan paginează în *Viața fără lume* o variantă de sinteză a poeziei sale ce reiterează, de la un capăt la altul, cutumele universului său poetic.

pentru un autor care a publicat peste cincizeci de volume, între care, mai bine de jumătate, poezie.

*Unelte de mintuire*** e, de departe, cea mai consistentă dintre cărțile de versuri publicate de Ramona Băluțescu anul trecut. Pentru ca lucrurile să fie dintru început clare, după prefața Nonei Carmen Ropotan, autoarea lansează către cititori un avertisment tranșant: „Eu nu cred în mintuire de vreun fel. Nu cred în zei, în lucruri care nu se explică prin intermediul științei [...] voi, cei cărora vă va ajunge în mână cartea aceasta, construiți-vă propriile jucării de așezat suflet, ca simpla bărcuță-origami, care să vă ducă spre liman. A mea (bărcuța) e doar o propunere”.

E detectabilă aici (inclusiv în obstinția autoarei de a scrie cu *i* din *i*) aceeași *atitudine insurgentă* ce caracterizează, în ansamblu, creația Ramonei Băluțescu: totul trebuie să fie *altfel* decât e în mod obișnuit, perspectiva și viziunea asupra lumii sunt imperativ *diferite*, nu au termen(i) de comparație, poezia e expresia unui amestec *sui generis* de raționalitate și suferință, rezultă din perceperea cu acuitate a rănilor cotidianului, dar și din durerea produsă de aventura descifrării universului interior, a sondării apelor adânci și tulburi ale unui *eu* aspru, dur, strict. Un *egocentrism* netemperat domină aceste călătorii printr-un univers poetic plin de spaime, angoase și complexe, de disperări imposibil de controlat, de neliniști cosmice și porniri cvasimasochiste.

Într-un ritual sofisticat ce ține, aparent, de poezia erotică, Ramona Băluțescu se adresează unui *Celălalt* imaginar (*Acum ai rămas doar în amintirea mea*), subversiv (*Viața mea se împușcă/ Cu viața ta [...] Aproape mă dăruiești cu frica de cuvânt*), hieratic: „Tu crezi în învierea morților,/ Și-n Isus ce te umple, în fiecare zi de durere./ Spre după-durere./ Eu cred în atîta fericire, de venit cu dragostea,/ Că nu mai e nimic de dorit./ Pentru după” (*Salt în întineric*). Este partenerul unui (fals) dialog ce seamănă, mai degrabă, cu o lungă tiradă despre sine și despre traumele sufletești ce răscolesc neîncetat viața de fiecare zi a poetei, frustrările și ratările ei amoroase, la intersecția cu *împușinarea* ființei în vârtejul timpului: „În fond, ne sîntem unul altuia foarte puțin./ Eu o să mă-mpiedic./ Fugind după dragostea ta nemaivăzută,/ Tu nu o să schițezi nici un gest/ Să mă ajuți să mă ridic./ Noptile, toate noptile și zilele,/ Dar mai ales noptile plînsului,/ Cu scăderea ta,/ Se uită în geamul orbirii tale/ La scăderea mea,/ Transformîndu-mă în prima ta declarație/ De nereverențiozitate” (*Unelte de mintuire*). Între *veghe și destrămare, lecția tăcerii și așteptarea difuză, între urcușul și coborârea* repetabilă a vieții, între iubire și absența ei, între *bucuria împărțirii/impărțirii* și însingurare, poeta are revelația *împușinării ființei*.

În miezul acestei escatologii, își descoperă la/cu fiecare pas fragilitatea și enorma vulnerabilitate, în totală contradicție cu ceea ce autoarea pare a fi în afara scrisului: „Cu tine mai ține timpul./ Cu mine nu ține nimeni./ Tu trebuie doar să aștepți, ca să se rotunjească soarta ta./ Pe mine, așteptarea mă macină./ Și mă macină și încercarea să nu se vadă./ Avem pecetea timpului pe noi./ Tu, din afară./ Eu, dinspre înăuntru” (*Despre timp*). În spirit romantic, Ramona Băluțescu se simte *născută din dorinți potrivnice* acestui timp, față de care, prin iubire și generozitatea dăruirii, se simte aproape. De aceea, oarecum întunecate de încrâncenarea de a-și duce până la capăt experiențele lirice, poemele conservă, de fiecare dată, un sâmbure de lumină și speranță: "Cîndva, o să se nască lumina/ Din toate vorbele nespuse acum.// Noi o să fim de multă vreme plecați./ Cînd se vor ridica semînțele și vor dansa" (*Armonia lumii*).

Bărcuțele de așezat suflet propuse de Ramona Băluțescu dintr-o copleșitoare nevoie de dragoste („Am să mă pierd în cuvinte de-alint/ Pe toată întinderea ta, înmiresmată”) au toate ingredientele necesare pentru a străbate oceanele tumultuoase ale poeziei de azi.

* Ioan Moldovan, *Viața fără lume*, Editura Junimea, 2020

**Ramona Băluțescu, *Unelte de mintuire*, Editura Universității de Vest, 2020.

colecția Cantos

Ioan MOLDOVAN Viața fără lume

JUNIMEA

golește *totul de toate*, datorită Poetului rămâne cea de a *privi în abis*, spre a putea percepe cât mai clar *sfârșitul și începutul*, spre a înțelege *viața tot mai reală*, care se îndepărtează inexorabil de poezie înlocuind-o cu golul inutilității: "Mileniul moare încă o dată/ cerul plumburiu imnurile liturgiile bolile de genunchi/ minciunile nemuritoare ale politicii mii de pungii de plastic agățate/ în arbori spre Emaus/ se descarcă cu vuiet peste tot// orice alt mesaj devine inutil" (*mesaj*).

Față de *lumea hăbăucă* ce pulsează dincolo de creație, Ioan Moldovan mobilizează întreg arsenalul lucidității, realismului și ironiei sale ce refuză cu obstinție orice tentație de a-și (mai) face iluzii, de a se (mai) lăsa pradă capcanei din deșertăciunea marilor proiecte. *Mare norocos al propriei vieți, guru al nerăbdării, trist între triști, copist pe malul râului*, ajuns în punctul în care *ceremoniile realității și-au retras puterile*, Ioan Moldovan resimte tot mai presant, precum Oscar Wilde, oboseala vieții (*taedium vitae*), plictiseala în a mai glorifica *mainimicul*.

La ceasul când *bătrânețea nu e subiect, nici predicat, nici măcar parte secundară de propoziție*, poetul descoperă limita fragilă dintre *a fi și a nu fi*, marele hotar care

Opt volume de versuri (*Patru zile cu fluturare; Și lumina cea fără de sfârșit; Coroana de leș; Agurinzii; 57 de pășări; Extinct; În anul al doilea ei vor muri și Unelte de mintuire*), cărora li s-a adăugat antologia în trei volume *Rumeguș de miez* — însumând aproape șapte sute de pagini —, a publicat, în 2020, Ramona Băluțescu. Puse cap la cap, aceste cărți adună mai bine de o mie trei sute de poeme noi, ceea ce înseamnă, de departe, o performanță demnă de *Guinness Book*: statistic vorbind, poeta a compus, în medie, în "anul pandemiei", două-trei poeme originale pe zi! Aceasta, pe lângă activitatea de jurnalist, reporter și corespondent internațional de presă, istoric al cultelor religioase, combatant al societății civile, susținător al unor cauze sociale, medicale și numai etc. Scriitoarea e, evident, un veritabil fenomen, care, din păcate, se consumă în umbra nedreaptă a ignoranței celor din jur, chiar dacă - nu e mai puțin adevărat - ea a primit, totuși, câteva premii, între care, premiul Filialei Arad a Uniunii Scriitorilor (de trei ori!), premiul Colegiului Medicilor din România ori premiul concursului „Eminescu la Oravița”. Este mult prea puțin,